

Innlit í menning barnins:

SOLEIÐIS TAK AVBJÓÐINGA

Sum barnið veksur til broytast tórvirnir hjá barninum og avbjóðingarnar hjá foreldrunum. Hóast stöðugu broytingina og menningina gjøgnum árin, so er tórvur á, at foreldrini eru har fyri barnið, stuðla tí og lurta stöðugur. Elisabeth Magnusardóttur Gaard, Cand.Pæd.Psyk. greiðir frá ymisku tíðarskeiðunum í lívinum hjá barninum, hvørjar avbjóðingarnar kunnu vera og hvussu vit fáa hjálpt og stuðla barninum best øll barnaárin.

ANNIKA KUNOY IM

0-1 ÁR

Hetta fyrsta liviárið hjá barninum er barnið serliga bundið at foreldrum sínum, og tað er hetta fyrsta árið, at grundarlagið fyri avgerandi menning verður lagt.

Umframt grundleggjandi tórvirnar so sum kærleika, svøvn og føði, tórvirnar barninum tryggjeika og nærleika, sum man millum annað kann vísa við at hava eygnakontakt við tað litla barnið. Tað er sera umráðandi fyri barnið, at tað knýtur seg at einum vaksnum í hesum tíðarskeiðinum, tí verður tann tórvururin ikki møttur, so kann tað hava fylgjur seinni í lívinum, greiðir Elisabeth M. Gaard, Cand.Pæd. Psyk., frá.

Fyrstu mánaðarnir vísir barnið sína misnøgd við at gráta, og tórvirnar verða møttir við mati, svøvni, reinleika, nærleika og kærleika.

Avbjóðingar

Ofta tekur tað nakrar mánaðir hjá foreldrunum veruliga at læra barn sítt at kenna, og seinnu helvt av fyrsta liviárinum eru foreldrini ofta tryggari og fáa lættari troystað barnið.

– Fyrstu mánaðirnir eru tað fult út fortreytirnar hjá barninum foreldruni rætta seg eftir. Seinni, tá barnið er umleið eitt hálv ára gamalt, kann man so smátt byrja

at venja barnið við fastar songartíðir og annað sum kanska hóvar foreldrunum betur, sigur Elisabeth M. Gaard.

1-3

Tá barnið er vorðið ár, og møguliga er farið í vøggustovu ella ansing, er tað vorðið meir sjálvbjargið. Barnið hevur vaksandi áhuga í sambondum við onnur og skilur eisini tað, at summar umstøður eru farligar og at man til dømis kann brenna seg, um okkurt er for heitt, greiðir Elisabeth Gaard frá. Nú byrjar barnið eisini at tosa og sigur og ger somu tingini, sum tað sær mammu og pápan gera. Barnið mennir sosialu og kensluliga føleikarnir, og byrjar so smátt at útvikla empati.

Avbjóðingar

Barnið tekur seg fram kensluliga og tí er umráðandi, at foreldrini læra barnið at loysa kensluligar fløkjur og ikki avnokta møguligar sterkar kenslur, sum barnið hevur. Elisabeth M. Gaard sigur, at tað er umráðandi at barnið merkir, at tað er rúm fyri øllum kenslum – bæði øði, vreiði, gleði og sorg. Barnið vísir sínar kenslur bæði gjøgnum mál og kropp, og tí kann tað til tíðir sýnast ógvusligt ella larmandi.

Hesin aldurin verður eisini nevndur treiskisárini, tí børnini vilja gera ting sjálvi, sum tey ikki

altið eru før fyri. Ofta eru samanbrestir, tá barnið ikki vil vaska hár ella busta tenn. Elisabeth Gaard heldur, at er talan um grundleggjandi ting, sum koma undir vanliga umsorgan, so má man á ein róligan men avgjórðan hátt siga við barnið, at nú fara vit at busta tennirnar, og so kann man eisini royna at leiða tankarnar hjá barninum til okkurt annað í meðan, so tannbustin ikki fær alt ov nógv uppmerksemi.

– Tað eru nógv slíkar stöður í hesum aldrinum, og ein lærur ofta best hvat riggar til sítt egna barn við at prøva seg fram, sigur hon.

3-7

Tá barnið er um trý ár fer tað í barnagarð. Elisabeth M. Gaard greiðir frá, at tá barnið byrjar í barnagarði, skal tað ofta hava hjálp á ymiskum økjum, so sum at fara á vesi og lata seg í. Í endanum av hesum tíðarskeiðinum klárar barnið seg sera væl sjálv. Eisini er málið í stórari menning, og tað henda nógvar mentalar broytingar. Barnið er tó enn óbúgið og bundið at foreldrum sínum, Barnið søkir sambond við onnur, tekur initiativ og leggur betur til merkis fjølbýtni rundan um seg. Í hesum aldrinum mennist barnið í gjøgnum spæl og hermar eisini eftir teimum vaksnum og lærir soleiðis nýggjar eginleikar. Barnið spyr nógvar spurningar, og soleiðis verður málið evnað til, og

barnið skilur betur seg sjálv og umhvørvið. Í síðsta parti av hesum tíðarskeiðinum megnar barnið betur og søkir eisini ofta grundgevingar fyri, hví tað ikki má eitt hvørt ella fáa onkra nýggja leiku. Barnið er tó enn óbúgið og bundið at foreldrum sínum, greiðir hon frá.

Avbjóðingar

Barnið verður alsamt meir sjálvstøðugt og hettar ávirkar sjálvsvirðið hjá barninum á ein jalgan hátt, greiðir Elisabeth M. Gaard frá. Barnið dugur betur at siga, hvat tað vil, og byrjar at seta ynskir fram um hvørji klæði tað skal í, hvat tað vil hava við í mátpakkan og tilíkt.

– Ein avbjóðing kann oftani liggja í at finna ein javnvág í millum, hvat barnið kann fáa eina ávirkan á og hvat barnið ikki skal hava nakra ávirkan á, sigur hon.

7-9 ÁR

Tá barnið er um sjei ár fer tað í fyrsta flokk. Serliga umráðandi fyri barnið hesa tíðina er samleiki barnsins, tí barnið verður egið og skal finna seg til rættis í einum skúlaflokki. Krøvini, sum sett verða til barnið eru eisini hægri nú, og barnið skal klára sosialar og mentalar forðanir sjálv. Eisini skal tað verða sjálvbjargið og duga at fara á vesið, vaska sær og pakka skúlataskuna. Tó er samleikin enn merktur av, at barnið speglar sær í foreldrum sínum, sigur hon frá.

Avbjóðingar

Hjá foreldrum er tað ofta ein avbjóðing at vita, nær tey skulu hjálpa barninum, og nær barnið skal klára seg sjálv, greiðir Elisabeth M. Gaard frá.

– Tað er týðningarmikið ikki beinanvegin at taka kamparnar hjá barninum á seg, men heldur vegleiða barnið og vita um tað klárar seg sjálv. Umráðandi er tó at tosa við barnið, um hvat er teimum trupult og at vísa at tú skilir tað, sigur hon.

– Um man sum foreldur vil hjálpa barninum at trívast, so er ein møguleiki at royna at skapa samanhald í skúlanum og lata heimið upp, so barnið hann taka vinfólkinu við heim at spæla. Umráðandi er at lurta eftir barninum, og hjálpa barninum at skilja truplu stöðuna tað er í, men hav í huga, at børn í hesum aldrinum ikki rúma eini langari frágreiðing, so best er at vera greiður.

– Kennir tú tó, at farið er yvir markið hjá barninum, so er skilabest at tosa við foreldur at hinum barninum, sigur Elisabeth M. Gaard.

9-13 ÁR

Nú byrjar prepuberteturin, og barnið verður alsamt meir sjálvstøðugt. Vanligt er, at barnið nú hyggur meir út eftir og møguliga byrjar at halda, at tað sum mamm-an og pápin siga ikki altið er best.